

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Гуманітарно–педагогічний факультет

Кафедра технологічної та професійної освіти і декоративного мистецтва

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

здобувача першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

тема:

ДЕКОРАТИВНЕ ПАННО «КВІТКА ВІДРОДЖЕННЯ» У ВУЗЛИКОВІЙ
ТЕХНІЦІ

Галузь знань 02 «Культура і мистецтво»

Спеціальність 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація»

Спеціалізація «Художній текстиль»

Освітня програма «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво»

КвРДМ.020090.21.06.ПЗ

Виконала студентка 4 курсу групи ДМ–21

Анастасія ДЬОМІНОВА

Керівник: канд. пед. наук, доц.

Олена САМБОРСЬКА

Нормоконтролер

Оксана ПЯСТУК

До захисту допускаю:

В. о. завідувача кафедри технологічної та професійної освіти і декоративного мистецтва

Олена САМБОРСЬКА

« 12 » червня 2025 р.

Хмельницький 2025

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет гуманітарно-педагогічний
 Кафедра технологічної та професійної освіти і декоративного мистецтва
 Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
 Галузь знань 02 Культура і мистецтво
 Спеціальність 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація
 Освітня програма Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво
 Спеціалізація Художній текстиль

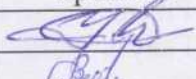
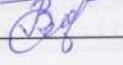

ЗАТВЕРДЖУЮ

В. о. завідувача кафедри Т. П. О. Д. М.
Олена САМБОРСЬКА
04 квітня 2025 р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

- Вушикова Анастасія Олександрівна
 Прізвище, ім'я, по-батькові студента
1. Тема роботи Декоративне панно "Квітка відродження" у вушикової техніці
 керівник роботи Самборська Р. В., канд. пед. наук
 Прізвище, ім'я, по-батькові, науковий ступінь, вчене звання
- Затверджено наказом ректора університету від 7 лютого 2025 р. № 23
2. Строк подання студентом роботи на кафедру 17 червня 2025 р.
3. Вихідні дані до роботи декоративне панно, вушикова техніка (макраме), національно-патриотичне спрямування художнього твору
4. Зміст пояснювальної записки Вступ і корот. аспекти в декор.-мистецтв. вушикової техніці 1.1 Корот. розв. вушик. техніки 1.2 Лог.-технол. особлив. викон. творів вушик. технікою 2. Лог.-технол. та технол.-матер. аспекти викон. декор. панно "Квітка відродження" 2.1 Форм та кол.-образні особлив. теми декор. панно 2.2 К-риво матор. деталі та технологія викон. 2.3 Технол. послідовн. викон. декор. панно "Квітка відродження" 2.4 Технологія квітка та естетична оцінка викон. панно вушикової технікою 2.5 Перспективи розвитку декоративного текстилю
5. Творча робота Декоративне панно "Квітка відродження"
 Назва художнього твору (виробу)

6. Консультанти розділів кваліфікаційної роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Антиплагіат	Герміченко І. І.		
Нормоконтроль	Мястук О. В.		

7. Дата видачі завдання 04.04.2025 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва розділу кваліфікаційної роботи	Строк виконання	Примітка
1	Вступ	28.04 - 02.05.2025	викорано
2	1 розділ	03.05 - 16.05.2025	викорано
3	2 розділ	19.05 - 26.05.2025	викорано
4	Висновки, перелік посилань	27.05 - 28.05.2025	викорано
5	Попередній захист	29.05 - 30.05.2025	викорано
6	Перевірка на плагіат	02.06 - 04.06.2025	викорано
7	Нормоконтроль	05.06 - 10.06.2025	викорано
8	Рецензування	13.06 - 16.06.2025	викорано
9	Захист	19.06 - 20.06.2025	викорано

Студент

 Підпис

Анастасія ДЬОМІНОВА

Ім'я, прізвище

Керівник

 Підпис

Олена САМБОРС

Ім'я, прізвище

АНОТАЦІЯ

Тема кваліфікаційної роботи: Декоративне панно «Квітка відродження» у вузликовій техніці

Автор: ст. гр. ДМ-21-1 Анастасія ДЬОМІНОВА

Керівник: канд. пед. наук, доцент Олена САМБОРСЬКА

Обсяг пояснювальної записки: 61 с., обсяг додатків: 5 с.

Ключові слова: декоративно-прикладне мистецтво, панно, макраме, вузликова техніка, Дерево життя, матеріали для макраме, естетична оцінка, технологічна послідовність.

Кваліфікаційна робота виконана з урахуванням особливостей вузликової техніки та обраних матеріалів. Текстова частина складається зі вступу, двох розділів, висновків, переліку джерел посилання та додатків.

У першому розділі досліджено історію розвитку вузликової техніки, описано художньо-технологічні особливості виготовлення творів у цій техніці.

У другому розділі було обґрунтовано тему декоративного панно «Квітка відродження» у вузликовій техніці. Схарактеризовано матеріали та проведена калькуляція витрат для створення декоративного панно «Квітка відродження» у вузликовій техніці. Описано технологічна послідовність виконання декоративного панно. Виконана композиційна характеристика та естетична оцінка декоративного панно «Квітка відродження».

Зроблено висновки щодо поставленої на початку роботи, мети та виконання завдань. Представлено перелік джерел посилання. Текстова частина підсилюється ілюстративним матеріалом, який винесено в додатки.

12.06.2025р.

Анастасія ДЬОМІНОВА

ЗМІСТ

Вступ.....	6
1 Теоретичні аспекти в декоративному мистецтві вузликової техніки.....	9
1.1 Історія розвитку вузликової техніки	9
1.2 Художньо-технологічні особливості виконання творів у вузликовій техніці	19
2 Художньо-композиційні та технолого-матеріалознавчі аспекти виконання декоративного панно «Квітка відродження» у вузликовій техніці.....	25
2.1 Ідея та художньо-образне обґрунтування теми декоративного панно «Квітка відродження» у вузликовій техніці	25
2.2 Характеристика матеріалів, інструментів та калькуляція витрат щодо виконаного панно «Квітка відродження» у вузликовій техніці	38
2.3 Технологічна послідовність виготовлення декоративного панно «Квітка відродження» у вузликовій техніці	42
2.4 Композиційна характеристика та естетична оцінка виконаного панно «Квітка відродження» у вузликовій техніці	47
Висновки	52
Перелік джерел посилання	54
Додаток А Історія макраме.....	57
Додаток Б Ескізний пошук.....	58
Додаток В Виконане декоративне панно «Квітка відродження» у вузликовій техніці.....	60
Додаток Г Проєкт постера.....	61

ВСТУП

Декоративно-прикладне мистецтво – це вид мистецтва, що орієнтоване на створення естетично оформлених виробів, які водночас мають практичне призначення. Воно охоплює художнє оформлення та оздоблення побутових речей – меблів, текстилю, знарядь праці, одягу, посуду та інших предметів повсякденного вжитку.

Тема кваліфікаційної роботи декоративне панно «Квітка відродження» у вузликівій техніці є актуальною у сучасному світі. В умовах боротьби за Україну громадяни усвідомлюють всю цінність Батьківщини та те, як важливо приймати участь у розвитку та житті України. У центрі творчого задуму закладено образ вільної та незалежної України, яка постає у вигляді прекрасної квітки – символу чистоти, сили, духовності та життя. Ця квітка, як і наша країна, переживає складні випробування, але попри це залишається живою, квітучою та незламною. Вона уособлює надію, відродження і віру в майбутнє.

Поруч із нею зображені птахи, які символізують український народ – відданий, турботливий, єдиний у прагненні захистити й зберегти свою країну. Птахи виступають уособленням свободи, єдності, любові до рідної землі. Вони ніби оберігають квітку, несучи з собою силу духу та незламність нації.

Вазон, з якого проростає квітка, символізує турботу, опіку та відповідальність. Це образ догляду за тим, що є найціннішим, – за рідною землею, свободою, майбутнім. Вазон у композиції – це умовний дім, у якому має бути тепло, затишно та безпечно. Він підкреслює ідею, що Україна – це наш спільний дім, і вона потребує любові, праці та захисту, щоб процвітати.

Ці образи разом творять єдиний символічний простір, де кожен елемент – квітка, птах, вазон – втілює духовні цінності, національну свідомість та глибоку емоційну прив'язаність до Батьківщини. Панно стає знаковим

візуальним маніфестом любові до України, вираженої через традиційне мистецтво плетення вузлів.

Під час вивчення джерел було з'ясовано, що обрана тема недостатньо розкрита в наукових та мистецьких працях. Особливо бракує матеріалів про символіку, композицію та техніку виконання декоративних виробів у вузликовій техніці з національним змістом.

Тому темою кваліфікаційної роботи є «Декоративне панно «Квітка відродження» у вузликовій техніці». Відповідно до обраної теми дослідження було визначено об'єкт, предмет, мету та завдання кваліфікаційної роботи.

Об'єктом кваліфікаційної роботи є макраме як вид декоративно-прикладного мистецтва.

Предметом кваліфікаційної роботи виступає художньо-композиційні та технологічно-матеріалознавчі особливості виготовлення декоративного панно «Квітка відродження» у вузликовій техніці.

Мета кваліфікаційної роботи полягає в обґрунтуванні художньо-композиційних і технологічно-матеріалознавчих особливостей декоративного панно «Квітка відродження» у вузликовій техніці, виготовленні його відповідно до схарактеризованої технологічної послідовності та презентуванні на постері.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі завдання:

- дослідити історію розвитку макраме;
- схарактеризувати художньо-технологічні особливості виконання творів у вузликовій техніці;
- обґрунтувати ідею та художньо-образний зміст теми декоративного панно «Квітка відродження» у вузликовій техніці;
- підібрати та охарактеризувати матеріали, виконати калькуляцію витрат для виготовлення декоративного панно «Квітка відродження» у вузликовій техніці;

- обґрунтувати технологічну послідовність виконання декоративного панно «Квітка відродження» у вузликівій техніці;
- охарактеризувати композиційні особливості виконаного декоративного панно «Квітка відродження» у вузликівій техніці, дати йому естетичну оцінку та виготовити постер.

Основні положення й результати кваліфікаційної роботи узагальнено та висвітлено в доповідях на конференціях: X Міжнародна науково-практична конференція «Дизайн та мистецтво в контексті соціокультурного розвитку (м. Хмельницький, 9–11 жовтня 2024); V Всеукраїнська науково–практична інтернет–конференція «Сучасні тенденції підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій, педагогів професійної освіти і фахівців образотворчого та декоративного мистецтва: теорія, досвід, проблеми» (м. Вінниця, 31 жовтня 2024).

Результати кваліфікаційної роботи представлено в опублікованих працях: «Застосування техніки макраме у сучасному інтер'єрі» [1], яка увійшла до збірника наукових праць «Дизайн та мистецтво в контексті соціокультурного розвитку», Херсонський національний технічний університет (2024 р.).

1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ В ДЕКОРАТИВНОМУ МИСТЕЦТВІ ВУЗЛИКОВОЇ ТЕХНІКИ

1.1 Історія розвитку вузликОВОЇ техніки

Для кваліфікаційної роботи було обрано вид декоративного мистецтва під назвою макраме. Макраме (від арабського *migramah*–тасьма, китиці; французького *macramé* – плетене нашіття зі шнурів) – це різновид текстильного мистецтва, заснований на техніці вузлування. У її основі – ручне зав’язування вузлів, що утворюють як площинні, так і просторові декоративні форми. Макраме також можна розглядати як одну з форм мереживної творчості, де основною конструктивною одиницею є вузол [2]. Цим терміном називають стародавнє мистецтво вузлового плетіння, що виникло багато століть тому. У перекладі з турецького «макрама» – це шарф або серветка з бахромою, в перекладі з арабського «міграмах» – це бахрома або шарф, прикрашений плетеним мереживом.

Історія макраме має багату й захопливу історію, що охоплює століття та континенти: макраме, яке виникло з практичних потреб, з часом перетворилося на популярну форму мистецтва, яку в різних культурах використовували по-своєму [3].

Протягом століть люди розвинули багато різних видів ручної праці. Макраме, поряд із ткацтвом і в’язанням, належить до найдавніших технік ручного ремесла. Можна навіть сказати, що плетення вузлів було першою формою ручної роботи. Виникнувши з потреби з’єднати два кінці нитки, люди почали зав’язувати вузли [4].

З часом вузли ускладнювалися, ставали естетичнішими, з'являлися нові візерунки. Так народилось декоративне мистецтво плетіння, яке ми сьогодні називаємо макраме. Завдяки спеціальним технікам плетення вузлів й досі створюють різноманітні текстильні вироби, прикраси та предмети інтер'єру [4].

Витоки макраме сягають XIII століття, коли арабські декоративні ткачі використовували вузли для закріплення вільних кінців тканин, витканих на ручних верстатах, перетворюючи їх на декоративні бахромки. Однак деякі джерела стверджують, що походження макраме можна простежити ще далі – аж до асирійської та вавилонської цивілізацій [5]. Відомо, що техніка плетіння вузлів використовувалася в різних культурах по всьому світу.

З початком мавританського вторгнення на Піренейський півострів у VIII столітті арабські традиції, зокрема й мистецтво макраме, були перенесені до Європи через Іспанію, а згодом і до Франції. Хрестові походи на Близький Схід також сприяли поширенню макраме: дружини та слуги хрестоносців, які супроводжували їх, знайомились із цим ремеслом і привозили його додому, особливо до Італії, зокрема в такі міста, як Генуя [6].

Існує загальновизнана теорія, що мавританські моряки сприяли популяризації мистецтва макраме під час своїх подорожей із Північної Африки до Європи. Щоб зайняти себе й не збожеволіти під час тривалих днів у морі, вони шукали способи проведення часу. Оскільки вони вже володіли цією технікою за родом діяльності, то використовували мотузки, які залишалися після роботи, щоб створювати красиві декоративні вироби. Вони також плели ремені та гамаки. Згодом вони винайшли дедалі складніші вузли. Подорожуючи до різних портів, моряки передавали свої знання й майстерність у різні куточки світу. Саме так макраме вперше з'явилося в Іспанії, Франції (у XV столітті) та Італії (у XVI столітті) [5].

Європейські монахині, які традиційно були майстринями у вишиванні та мереживоплетінні й використовували ці ремесла як для потреб церкви, так і для

продажу, швидко оцінили переваги нового виду ручної роботи – макраме. Завдяки своїй простоті виконання у порівнянні зі складними техніками плетіння мережива, макраме стало доступною альтернативою.

Монахині почали використовувати тонші матеріали замість традиційної товстої вовни, що дало змогу створювати вишукане вузликоне мереживо для декоративних панелей, які пришивали до одягу або постільної білизни. Зразки такої роботи можна побачити в релігійному вбранні та живописі того часу (див. рисунок 1.1.1) [6].

Рисунок 1.1.1 – Приклад мереживного краю скатертини в техніці макраме з картини «Бенкет у домі Симона фарисея», Марія Феліче Тібальді–Сублеїра

Вироби макраме відображали в своїх полотнах і художники. Одним з перших це зробив Сандро Ботічеллі. У картині «Поклоніння волхвів» на одному з персонажів надягнута шапочка макраме [7].

В основі макраме лежать вузли – саме вони є головним засобом створення форм, текстур і візерунків.

Це мистецтво ґрунтується на кількох базових вузлах, які комбiнуються, чергуються та повторюються для формування складних декоративних мотивiв. Ось основнi вузли, що використовуються в макраме:

Вузол «голова жайворонка». Найчастiше використовується на початку роботи, коли потрiбно прикрiпити шнури до основи. Простий, але ефективний вузол, який створює акуратне й симетричне крiплення.

Прямий або плоский вузол. Один iз найунiверсальнiших вузлiв у макраме. Його можна застосовувати окремо, в рядах, по черзi – вiн слугує фундаментом для багатьох вiзерункiв.

Подвiйний репсовий вузол. Iдеально пiдходить для створення дiагональних та горизонтальних лiнiй. Завдяки йому можна формувати чiткi контури, арки, написи або геометричнi елементи.

Цi вузли – ключ до безмежної кiлькостi форм i стилiв у макраме, вiд найпростiших браслетiв до складних панно чи iнтер'єрного декору [8].

Декоративне в'язання вузлiв також має давню iсторiю, i багато старовинних вузлiв використовуються й донинi. Наприклад, у Китаї «вузол панчжан» (див. рисунок 1.1.2) бере свiй початок ще з часiв династiї Сун (960–1279 роки нашої ери) i є одним iз восьми символiв буддизму, вiдображаючи вiру цiєї релiгiї в життєвий цикл без початку i кiнця. Цей вузол також називають «вузлом–метеликом» або «мiстичним вузлом», i вважається, що вiн приносить удачу тому, хто його носить [9].

Iншi приклади декоративних вузлiв можна знайти в мистецтвi, яке часто зберiгає вiдомостi про деталi та предмети, втраченi з плином часу. Наприклад, на вирiзьблених асирiйських настiнних рельєфах можна побачити фiгури, одягненi в одяг iз бахромою по краях – декоративний елемент, створений шляхом зав'язування ниток (див. додаток А, рисунок А.1). Цi художнi зображення є важливими джерелами iнформацiї про технiки, якi застосовувалися в тi далекi часи й не завжди збереглися в матерiальному виглядi [9].

Рисунок 1.1.2 – Приклади китайського вузла «пан–чжан»

Стародавні інки використовували вузлики для передачі інформації та складних розрахунків (вузликова писемність); китайці за допомогою вузликів запам'ятовували важливі події; також вузлики використовувалися при створенні різних амулетів, а моряки вміли зав'язувати понад 4 тисячі різних вузлів.

Північні народи використовували вузлики для прикрашання своїх одягу та житла; на Русі з допомогою декоративного плетіння створювалися кошики, упряж коней, взуття, сумки тощо [10].

У період Київської Русі існувало близько сорока ремесел, що так чи інакше були пов'язані з вузлуванням. Серед таких професій були канатники, кнутники, ремінники, броздочники, шахраї та інші майстри, які займались плетінням та зв'язуванням шнурів, ременів і декоративних елементів [11].

Декоративне вузлування, яке тоді називали «узором», широко використовувалось у виготовленні головних уборів, легкого взуття, поясів, сумок для стріл, кінської упряжі й іншого побутового і військового спорядження.

Згодом на Русі вузлоплетіння почали ототожнювати з язичницькими обрядами, внаслідок чого цей вид ремесла набув репутації забороненого та чаклунського. Вузли – обереги та амулети потрапили під сувору заборону, а саме плетіння вузлів стали сприймати як магічну практику [11].

Подібне ставлення було й у Стародавньому Римі, де, зокрема, сенаторам забороняли носити одяг із зав'язками, оскільки вузли асоціювались із забороненою символікою. Утім, подібні обмеження мали тимчасовий характер і швидко втратили актуальність.

Натомість у Стародавній Греції вузлування набуло форми інтелектуальних ігор і випробувань: під час народних свят відбувались змагання з в'язання та розв'язування складних вузлів, одним із яких був так званий турецький вузол. Саме цей тип плетіння, за припущеннями деяких істориків, і міг бути легендарним Гордієвим вузлом, який Олександр Македонський розрубав мечем, не бажаючи розв'язувати, щоб здобути, згідно з переданням, владу над Азією [11].

У кафедральному соборі в Мадриді знайдені малюнки узорів і вузлів макраме XIV століття.

Розквіт макраме відноситься до IX століття до н.е. Саме з того часу є видимими витоки створення виробів з вузликового плетіння. У різні часи мистецтво плетіння називалося: квадратне плетіння, вузликове мереживо, вузликова бахрама. І лише в 19 столітті цей вигляд рукоділля, ремесла і мистецтва стали називати макраме [7].

У XVII столітті макраме з Італії поширилося до Північної Європи і Північної Америки.

У вікторіанську добу під час правління королеви Вікторії макраме було надзвичайно популярним і досягло свого розквіту. Це захоплення отримало широке визнання серед жінок усіх соціальних верств – від фрейлін при дворі до домогосподарок середнього класу. Саме на них, близьких до ремісників, було розраховане видання 1882 року «Мереживо макраме» [5]. Їхні оселі прикрашалися витонченими виробами: скатертинами, серветками та фіранками, виконаними у техніці макраме.

У той самий період почали з'являтися й перші школи мистецтва макраме. Зокрема, Валентина Кавандолі навчала дітей від 5 років техніці плетення вузлів. Саме вона розробила стиль, відомий як макраме Кавандолі – техніку, що базується на лише одному типі вузла, але дозволяє створювати щільні й декоративні поверхні.

Сьогодні макраме Кавандолі широко використовується, особливо в виготовленні прикрас, оскільки дозволяє формувати чіткі візерунки та навіть графічні зображення за допомогою вузлів [4].

В Америці у 1970 роках промислова революція у ткацтві викинула на ринки велику кількість нових тканин, а про яскравість кольорів подбали хіміки-промисловики. Це надто зменшило цікавість до макраме і воно майже вийшло з моди. Як символ протесту проти масового виробництва та неетичного виготовлення товарів, макраме знову повернулося в моду, знайшовши своє місце в декорі оселі, светрах, сумках і навіть в'єтнамках. Потужний хіпі-рух цього десятиліття створив ідеальне підґрунтя для вибухової популярності макраме (див. додаток А, рисунок А.2). Для багатьох це стало очевидним і водночас невимушено стильним вибором. Митці експериментували з різними техніками, створюючи найрізноманітніші вироби – від одягу та аксесуарів до підвісів для рослин, домашнього текстилю та багато чого іншого [5].

Для техніки макраме використовували різні матеріали: шерсть тварин, лозу, мотузки, золоту нитку. В Італії за допомогою особливого вузликового плетіння виникає мереживоплетіння, яке також можна вважати різновидом макраме.

Основні схеми плетіння в макраме включають різні види вузлів та плетінь, які можуть створювати різноманітні ефекти та текстури. Деякі з найбільш поширених вузлів включають вузол «подвійний напівщогловий», вузол «плетіння у вигляді V» і вузол «плетіння у вигляді петлі». Ці вузли можуть

комбінуватися та змінюватися для створення різних візерунків, а також для внесення індивідуальності та креативності до проектів макраме [12].

Першим окультуреним волокном освоєним людством був льон. Це було на території теперешнього Єгипту ще 5 тисяч років до Різдва Христового в долині річки Ніл.

Задовго до того наші предки добували волокна з стебел луб'яних рослин, плели з них щось схоже на тканину щоб використовувати її для створення одягу. Люди, які проживали на березі Швейцарського озера вміли прясти і ткати з льону. Це підтверджують археологічні дослідження, які були проведені у цьому місці. Пасма лляних волокон, фрагменти тканин і примітивні пристосування були знайдені при проведенні археологічних розкопок у поселені в Швейцарії. Ці матеріали тисячоліттями знаходились під товщею мулу у воді озера і тому вони збереглись [13].

Вовна була другим волокном, яке освоїло людство. Її використовували так само як і льон. Мешканці того ж самого поселення розводили овець, пряли вовну і ткали спрощені тканини.

Бавовна є третім волокном, яке засвоїла людина. Перше фізичне свідчення його виготовлення датується пibližно 1000 роком до нашої ери. Про це можна дізнатись з археологічних розкопок поселення в Індії.

Беручи до уваги дослідження можна зрозуміти, що спочатку бавовну використовували в Індії, звідки її завозили в Єгипет, Центральну Азію і потім в Китай.

Слово бавовна походить від арабського слова «qoton». Людству досі не відомо яким чином людина навчилась вирощувати бавовну, прясти і ткати з неї тканини в один і той же період у різних частинах світу.

Цікавим фактом є те, що у ще не відкритій Південній Америці стародавні інки вміли виготовляти бавовняні тканини чудового на теперешній час, кольорового оформлення і якості.

Тому, можна зробити висновок, що ці технології були засвоєні ще в давні часи на різних континентах.

Також можна стверджувати, що єгиптяни робили тканини найвищої якості, що не поступаються сучасним, тому що, ще єгипетські мумії були вкриті в тканину щільністю 540 ниток на 1 дюйм. Для порівняння можемо взяти кращі сучасні англійські тканини схожого типу, які мають щільність 350 ниток на 1 дюйм.

Шовк є четвертим волокном. Скоріш за все його почали освоювати у Китаї. За легендою китайська імператриця Хен–Лінг–Чі першої відкрила це волокно. Вона випадково упустила кокон в гарячу воду і зрозуміла, що з кокона відділилися шовкові нитки. Імператриця збагнула як можна використовувати шовкові нитки і після цього народилася найдавніша культура шовківництва, яка заснована на шовкомничому шовкопряді [13].

Ця легенда може бути і не правдивою але важливим є те, що технологія виготовлення шовкових тканин точно походить з Китаю або з інших країн Далекого Сходу. Китайці вдосконалили культуру виробництва шовку та виготовлення шовкових тканин, і вже близько 1400 року до нової ери виробу з шовку та одяг з них стали звичним елементом повсякденного вжитку в цих регіонах. На той час у Китаї був податок на використання виробів з шовку.

Технологічною схемою для чотирьох природніх волокон у людей того часу була: вирощування – прядіння – ткацтво. Ця схема була винайдена 6 тисяч років тому і була найпростішою, тому вона не зазнала принципових змін навіть на теперешній час.

Тисячі років тому завдяки першим тканинам, які були сплетені з рослинних волокон, тобто, кропиви, конопель та льону почалась революція цивілізації, тому людство почало жити комфортніше і якісніше [13].

Модний стиль бохо в інтер'єрі та загальна тенденція до природності й екологічності сприяли тому, що макраме знову стало надзвичайно популярним з 2015 року.

Пояснити таку популярність дуже просто. Вироби в техніці макраме приваблюють не лише різноманіттям розмірів, а й естетикою, красою та витонченістю форм. Макраме відкриває широкі можливості для творчого самовираження, що особливо цінують прихильники ручної праці.

Для поціновувачів DIY (зроби сам) макраме поєднує в собі медитацію і корисне проведення дозвілля, даючи змогу створювати речі, які одночасно є красивими, практичними та унікальними [4].

Зараз макраме використовують для створення декоративних предметів, прикрас, аксесуарів та одягу. З його допомогою оформлюють також роботи, виконані у інших рукодільних техніках. Часто у своїх виробках майстри макраме використовують різні додаткові матеріали: кільця, намистини [10].

Отже, історія макраме – це захопливий приклад того, як проста ремісничка техніка може пережити різні епохи та культури. Від своїх витоків на Близькому Сході, через поширення завдяки мореплавцям, і аж до сучасного відродження – макраме постійно набувало нових форм і значень. Як колись, так і сьогодні, мистецтво вузлів надихає людей у всьому світі, запрошуючи поєднувати творчість і ручну працю в повсякденному житті.

Також макраме дозволяє створювати велику різноманітність текстур і візерунків. З часом, навчаючись і експериментуючи з різними техніками, кожен майстер може розвинути власний стиль, що відкриває шлях до індивідуальної творчої свободи та вираження особистої естетики й уподобань. Незалежно від того, чи ви надаєте перевагу мінімалістичним сучасним дизайнам, чи тяжієте до деталізованих традиційних орнаментів, макраме надає безмежні можливості для креативної самореалізації [14].

Отже, було досліджено історію розвитку техніки макраме, тому що вона є популярною, а також було встановлено, що вироби, виконані в техніці макраме, відрізняються не лише міцністю, але і красою і витонченістю.

1.2 Художньо–технологічні особливості виконання творів у вузликівій техніці

Терміном «макраме» називають стародавнє мистецтво вузлового плетіння, що виникло багато століть тому. Його точну дату та місце походження важко визначити, проте відомо, що техніка плетіння вузлів використовувалася в різних культурах по всьому світу. Однак більшість дослідників схиляються до думки, що коріння макраме походять з арабського світу. Араби застосовували цю техніку для оздоблення країв тканин, створюючи складні й витончені візерунки. Такі вироби часто використовували для декорування одягу, житла та інших побутових речей [1].

Макраме має давні витоки – його прикраси на основі вузлів можна знайти в півтисячолітніх рельєфах асирійців та царств Вавилону [15].

Мандрівка ремесла до Європи відбулась через маврів в Іспанії, а потім через Італію й Англію – його вчила королева Марія II.

Найвища популярність припала на вікторіанську епоху (XIX ст.), коли макраме використовували для прикраси інтер'єрів, одягу та домашнього текстилю.

З метою встановлення способів використання макраме у сучасному інтер'єрному дизайні варто означити трактування терміну «інтер'єр». Інтер'єром (фр. intérieur – внутрішня частина, середина; від лат. interior – ближчий до середини) називають архітектурно й художньо оздоблену внутрішню частину

будинку, що забезпечує комфорт людині та визначає функціональне призначення приміщення. У сучасному розумінні, інтер'єр має відображати тему приміщення або відповідати стилю та смаку власника. Задля того, щоб естетичні уподобання мешканців відповідали функціональним можливостям площі, власник будівлі звертається до дизайнера інтер'єрів або дизайн-студії [1].

Сучасні стилі інтер'єру значно відрізняються від стилів минулих століть. Найбільш поширеними вважаються такі стилі як: мінімалізм; лофт; прованс; скандинавський; бохо; арт-деко; хай-тек; модерн; екостиль. Серед головних особливостей сучасного інтер'єру виокремлюють: мінімальна кількість меблів у кімнаті, наявність лаконічного декору, присутність чітких та простих ліній, спокійний тонів з яскравими акцентами, а також поєднання різноманітних фактур. Враховуючи такі особливості, макраме чудово відходить для створення сучасних інтер'єрних рішень. Вироби у техніці макраме часто виготовляються з натуральних матеріалів, таких як бавовна або льон, що відповідає тренду на екологічність та використання природних текстур у дизайні інтер'єру. Також, макраме додає інтер'єру невимушеної атмосфери завдяки своїм вільним, ручним плетінням та етнічним мотивам [1].

Варто відмітити, що макраме можна використовувати в різних елементах декору: від настінних панно та кашпо для рослин до абажурів, подушок і навіть меблів. Це дає змогу додати індивідуальності та характеру будь якому простору.

Позитивним моментом застосування макраме у створенні інтер'єрних рішень є те, що такі вироби не перевантажують простір, а навпаки, додають візуальної легкості. Повітряні візерунки виробів, створених у техніці макраме, стануть у нагоді для створення відчуття простору навіть у невеликих приміщеннях [1].

Осягнути всі вузли, які створило людство, неможливо. Однак навіть знання кількох елементарних дає змогу виготовити привабливий виріб. Головна вимога – вузли повинні бути рівномірними за щільністю. Їх слід затягувати акуратно та

з однаковим зусиллям. Лише тоді робота буде якісною. Дуже важливо не послаблювати натяг провідної нитки – її потрібно постійно тримати натягнутою, як струну, щоб кожен вузол виглядав охайно.

Існує декілька основних вузлів в макраме.

Найосновнішим вузлом у макраме вважається «Голівка жайворонка». Саме з нього починається більшість виробів, адже він слугує для фіксації робочих ниток до основи. Основою може бути: дерев'яна паличка, металевий стержень, пластикове кільце. Один із найпростіших і найпоширеніших вузлів для початку роботи. «Голівка жайворонка» забезпечує надійне закріплення ниток, тому є обов'язковим елементом у композиції. Оскільки макраме часто використовують у декорі, зокрема для виготовлення панно, кашпо, підставок, аксесуарів чи оздоблення одягу, саме кріпильний вузол дозволяє акуратно та міцно почати роботу [16].

Одним із найпростіших вузлів є вузол з ідентичним найменуванням «Простий вузол» (див. рисунок 1.2.1) (його ще називають петельним, круглим або «калач»). Він може бути лівобічним або правобічним, залежно від напрямку плетіння [16].

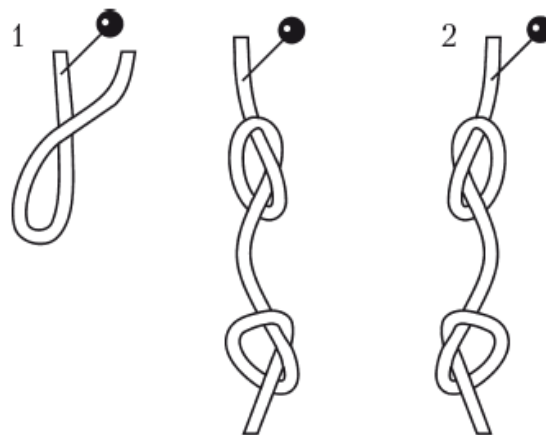

Рисунок 1.2.1 – «Простий вузол»

Різниця між правим і лівим простим вузлом є те, що у правого простого вузла петля виходить праворуч, в той час як у лівого петля виходить ліворуч.

Ще один із базових вузлів у макраме – це вузол «вісімка». Його назва походить від форми, яку утворює мотузка під час зав'язування – вона нагадує цифру 8 [16].

Для того щоб зав'язати такий вузол потрібно сформувати петлю з мотузки, завести кінець мотузки над петлею перехрестивши її, обігнути петлю та встановити кінець мотузки у петлю зверху вниз.

Цей вузол часто використовують як стопорний вузол або для декоративного оформлення, адже він простий у виконанні, добре тримається і має привабливий вигляд [16].

Репсовий вузол використовується для створення горизонтальних, вертикальних або діагональних ліній. Ідеальний для візерункових елементів та написів.

Петльовий вузол застосовується для завершення шнурів або декоративних елементів. Часто виконує не лише конструктивну, а й декоративну функцію.

Вузол «Жакард» (ускладнена комбінація репсових вузлів) складається з кількох вузлів, що формують складні геометричні або рослинні мотиви. Застосовується у великих панно або килимах.

Основною вимогою до матеріалів для макраме є якісне скручення ниток, адже слабо скручені або пухкі нитки можуть розпускатися, що ускладнює плетіння та погіршує вигляд виробу [16].

Основними характеристиками матеріалу є: перетин шнура, який має бути круглим, тому що це забезпечує вузлам рельєфність та об'ємність, що особливо важливо при створенні орнаментів; фактура ниток повинна бути гладкою, тому що ворсисті або пухнасті нитки можуть приховувати контури візерунка, зменшуючи чіткість та декоративність виробу [16].

Найчастіше для макраме використовуються такі матеріали як: бавовняні шнури, які є гнучкими, м'якими, добре тримають вузли і доступні в багатьох товщинах; канатні корпуси, які створюють грубе плетіння та додають текстури; синтетичні шнури.

Допоміжними матеріалами є: дерев'яні палиці, металеві кільця, намистини, що дозволяють формувати конструкцію та декоративно завершувати виріб.

У процесі плетіння в техніці макраме до виробів часто додають декоративні елементи, які не лише прикрашають, а й надають виробу унікального характеру та стилістичної глибини.

Найпоширенішими декоративними матеріалами є різноманітні намистини, кольорові камінці, сушені плоди, гілочки та мініатюрні керамічні прикраси [16].

Перевагами виробів макраме є їх художня виразність. Симетричні та асиметричні композиції дають можливість комбінувати геометричні абстракції з рослинними мотивами, а контраст кольорів посилює декоративність.

Текстурність через зміну товщини, щільності вузлів, рельєфність додає витонченості та тактильної привабливості.

Макраме – це універсальна текстильна техніка, що поєднує функціональну простоту, художню структурованість і духовну насиченість. Завдяки вузлам як основі, кольорам, фактурам і композиційним рішенням, кожна робота може бути як сучасним декором, так і носієм глибоких сенсів, традицій і краси. Отже, ознайомившись із видом декоративно–прикладного мистецтва – плетінням макраме, відкривається безліч цікавих фактів і глибоких традицій. Це не просто техніка зав'язування вузлів, а самобутня форма мистецтва, що пройшла крізь століття.

Аналіз художньо–технологічних особливостей техніки макраме засвідчив, що це не просто декоративна форма, а цілісна система вузликового плетіння, яка поєднує у собі функціональність, естетику та духовно–культурний зміст.

У макраме використовують не так уже й багато вузлів, хоча сам принцип зав'язування вузлів знайомий людству ще з глибокої давнини. Серед безлічі вузлів, які колись вигадали люди, використовують лише ті, що виявилися найкрасивішими, найпростішими та найзручнішими у використанні. Саме ці вузли передавалися з покоління в покоління, стали основою численних виробів у техніці макраме та зберегли свою актуальність до сьогодні.

У процесі створення виробів макраме важливу роль відіграє вибір матеріалу, застоування вузлів, ритм, симетрія, поєднання кольору та текстури.

Техніка макраме дає широкі можливості для творчого самовираження, водночас вимагає чіткого дотримання технологічної послідовності та знання структури вузлів. Її декоративні можливості дозволяють створювати як побутові вироби, так і високохудожні панно з глибоким символічним змістом.

Можливості застосування техніки макраме з кожним роком стають усе ширшими. Сьогодні вироби, виконані у цій техніці, дедалі частіше можна побачити як в оформленні інтер'єрів, так і в декорі одягу та аксесуарів. Макраме використовується для створення елегантних сумок, поясів, мережаних комірців, скатертин, віконних штор, панно, кашпо для квітів, серветок та багатьох інших декоративних і практичних речей.

У сучасному дизайні інтер'єру вироби у техніці макраме додають оселі затишку, індивідуальності та стилю – особливо популярними вони стали в стилях бохо, етно, еко та скандинавському мінімалізмі.

Отже, техніка макраме надає безмежний простір для творчості. Завдяки комбінації різних вузлів, кольорів і матеріалів, кожен майстер може створити унікальний виріб, що відобразатиме його індивідуальний стиль та художнє бачення. Саме тому макраме залишається актуальним і надихає дедалі більше людей на творчі пошуки.

2 ХУДОЖНЬО-КОМПОЗИЦІЙНІ ТА ТЕХНОЛОГО- МАТЕРІАЛОЗНАВЧІ АСПЕКТИ ВИКОНАННЯ ДЕКОРАТИВНОГО ПАННО «КВІТКА ВІДРОДЖЕННЯ» У ВУЗЛИКОВІЙ ТЕХНІЦІ

2.1 Ідея та художньо-образне обґрунтування теми декоративного панно «Квітка відродження» у вузликовій техніці

Одним із популярних напрямків у сучасному макраме є створення настінних панно. Ці чудові витвори мистецтва втілюються у формі великомасштабних композицій, які можуть бути оформлені різними візерунками, текстурами та формами. Художники можуть використовувати різні типи вузлів та плетінь, щоб створити цікаві ефекти та динаміку в роботі. Стилi та тематики настінних панно можуть змінюватись від абстрактних форм та геометричних візерунків до зображень природи, тварин та сцен із повсякденного життя.

Під час ескізного пошуку був використаний інтернет ресурс під назвою Pinterest. Було переглянуто багато ідей, які прискіпливо вивчалися.

В результаті було скомпоновано ескіз, на якому зображено вазон, який символізує частину Дерева життя, в якому знаходиться квітка, що символізує відродження та оновлення. Квітка має розкішні пелюстки, які втілюють життєву силу та красу. Птахи символізують свободу, духовність та гармонію з природою. Вони оберігають квітку підкреслюючи її важливість та значення.

Дерево Життя (також відоме як Світове Дерево, Дерево Роду або Рай-Дерево) – один із найдавніших символів української культури, що втілює світогляд предків. Для них воно символізувало гармонію та лад, які протистоять первісному безладу, а також зародження всього живого. Це сакральне дерево виступає зв'язком між різними світами. За переказами, над ним кружляв Божий

дух, від якого народилася богиня Лада, а згодом постали Небо і Земля. Образ цього символу зустрічається на трипільській кераміці, у народних килимах, ранньому іконописі, орнаментах вишиванок та писанках [17].

В українському народному мистецтві поширене зображення дерева життя, що поєднувало три рівня – горішнє, небо, середнє, землю, та низ, підземний світ та підземні води. На дереві зображали птахів, що символізують світову душу. Традиційно дерево росте з чаші.

Згідно з народною традицією, образ Дерева Життя постає у вигляді явора, верби, дуба, берези, яблуні чи груші. Воно є одним із найпоширеніших символів–оберегів у народному мистецтві. Цей символ, у вигляді казкового дерева або розкішної квітучої рослини у декоративному горщику, часто зустрічається в орнаментах і декорі рушників, народного вбрання, килимів, декоративних панно, писанок, а також у виробках із дерева, скла, кераміки, у живописі, витинанках тощо [14].

Дерево життя уособлює образну модель гармонійної єдності людини й Всесвіту, адже включає три складові світу, а саме: яв – світ явний, матеріальний, нав – духовний вимір, що символізує світ предків, прав – простір законів, норм, традицій і обрядів, за якими живе людство.

Стовбур Світового Дерева уособлює земне життя людини, а його пишна, розлога крона – обитель Богів. Це дерево постійно квітне, тому верхівка прикрашається яскравими квітами: одні – вже зів'ялі, інші – щойно розпустилися, а деякі – ще в бутонах. Ці квіти символізують різні періоди людського буття [14].

Стигли плоди – це результати людських справ і досягнень, а бруньки – уособлення майбутнього покоління.

Вершину Світового Дерева традиційно прикрашає центральна квітка – «Живий Вогонь», поряд із якою зображено двох охоронних світлих духів у вигляді птахів. Іноді «райські пташки» розміщуються біля самого стовбура.

Коріння Дерева символізує вічність, незнищенність життя.

З плином часу образ Дерева Життя змінюється, трансформується і набуває вигляду родового оберега. Відмінність полягає в тому, що Родинне Дерево має звужене значення і відображає походження конкретного роду, сім'ї чи родини. Його ще називають генеалогічним деревом, адже у його структурі простежується розвиток поколінь і наступність роду [14].

Ксенофонт Сосенко зауважив, що Світове Дерево є першим світотворчим чинником народного світогляду. В українських колядках Світове Дерево стоїть на воді, а голубки радяться, як засновувати світ.

Дерево життя втілює не лише символіку вічності, а й реальні життєві цінності – збереження та продовження родинного вогнища. У творчості воно часто поєднується з рослинними мотивами, птахами та фантастичними квітами, які оживають у візерунках на килимах [14].

Також було проаналізовано роботи художників які зображали Дерево життя та вкладали в картини свою ідею та бачення.

Однією з таких робіт є картина австрійського художника Густава Клімта, створена ним в 1905–1909 роках (див. рисунок 2.1.1).

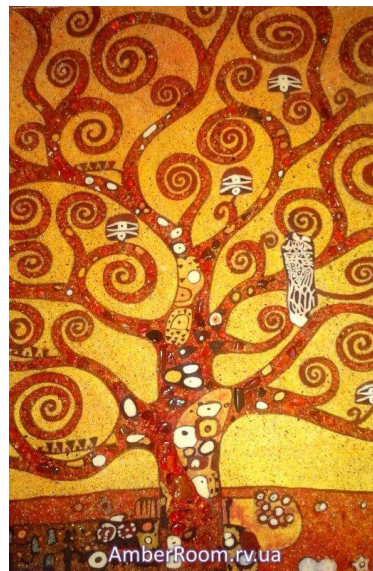

Рисунок 2.1.1 – «Дерево життя», Густав Клімт

Ця робота є однією з найвідоміших в художній спадщині автора. На картині зображено величезне дерево, яке заповнене різнокольоровими геометричними формами. Дерево займає центральне місце в композиції, з великою кроною, сформованою з дрібних листочків, і потужними корінням, що проникають у землю. Коріння виглядають як спіральні лінії, що надає картині динамічності та енергетичної сили. Оточуючі дерево геометричні фігури – кола, трикутники, квадрати та інші – мають свої унікальні кольори та орнаменти, створені із золота та інших металів. Це творіння несе в собі глибокий символізм, що відображає ідею життя і взаємодії різних сил у Всесвіті. Дерево символізує життя, а геометричні форми – різноманітні сили, що впливають на нашу реальність. Картина демонструє, як, здавалося б, окремі елементи насправді взаємодіють, створюючи єдину гармонійну цілісність [18].

Також чудовим прикладом зображення Дерева життя є робота, яку створив Олександр Бабенко, відомий килимар із Решетилівки, який створює унікальні полотна, які прикрашають посольства, музеї та колекції за межами України. Основою його композицій є рослинні та зооморфні орнаменти, які зберігають дух традиційного українського декоративного мистецтва (див. рисунок 2.1.2).

Рисунок 2.1.2 – Килим «Пташиний розмай», Олександр Бабенко

Мистецтву він навчався ще з дитинства – першою вчителькою стала його мати, майстриня Надія Бабенко. Сам Олександр вже понад пів століття займається килимарством, передаючи через свої роботи не лише естетику, а й культурну спадщину рідного краю.

Його мрія – щоб решетилівське рослинне килимарство отримало визнання на міжнародному рівні, адже в ньому закладена неповторна автентика української душі [14].

Для того, щоб закласти у виріб своє значення було вивчено символіку кожної частини майбутнього панно.

Символіка вазонка (горщика для рослин) може бути різноманітною, і її значення часто залежить від контексту, у якому він використовується. Однак у більшості випадків вазонки виступає як образ, який має глибоке емоційне та культурне значення.

Вазонки, як декоративно–символічний елемент, широко представлений у традиційному мистецтві України – зокрема у вишивці, килимарстві, розписах, писанкарстві, різьбі та гончарстві. Він не лише прикрашає предмети побуту, а й втілює глибинні філософські уявлення народу про світ і людину.

Вазонки часто подається як стилізоване Дерево життя – сакральний символ, що репрезентує єдність трьох рівнів буття: небесного (світ богів), земного (світ людей) і підземного (світ предків). У такій інтерпретації він виступає образом Всесвіту, що функціонує за принципами гармонії й циклічності [19].

У багатьох композиціях вазонки символізує рід або сімейне дерево, де кожна гілочка – це окремий член роду. Такий образ акцентує на неперервності поколінь, тяглоті традицій, зв'язку з родовим корінням [20].

Вазонки часто ототожнюється з жіночим началом, зокрема – з образом матері–берегині, яка дає життя та дбає про продовження роду. У народному баченні саме жінка, як і вазон, є джерелом плодючості, родючості та життєвої сили [21].

Варто зазначити, що завдяки чіткій вертикальній симетрії композиції, вазонки часто сприймаються як космічна схема, що втілює всесвітній порядок, гармонію стихій і зв'язок між матеріальним та духовним світами [22].

У підсумку можна сказати, що вазонки у народному мистецтві України є не просто декоративним елементом, а глибоко осмисленим символом, що охоплює фундаментальні уявлення нашого народу про життя, людину, родину, Всесвіт і духовність. Він акумулює в собі тисячолітній досвід культури, перетворюючи звичайне зображення вази з квітами або деревом на універсальний образ світового порядку.

Перш за все, вазонки часто подаються у вигляді Дерева життя – сакрального образу, що відображає триєдину структуру світобудови: небесний рівень (божественне начало), земний (життя людини) та підземний (світ предків). Це не лише відображення космогонічних уявлень, а й зрине втілення гармонії між різними сферами буття. Таке бачення поєднує духовне з матеріальним, а особисте з космічним.

Крім того, вазонки виконують функцію родового дерева, в якому кожна гілочка – це окремий член сім'ї чи роду. Така модель структури підкреслює неперервність життя, цінність спадковості, глибокий зв'язок із родом і предками. Вона формує у свідомості ідентичність через приналежність до поколіннєвої спільноти.

Ще один важливий аспект – жіноча символіка вазонки. Він асоціюється з образом жінки–берегині, джерела життя і плодючості. Вазонка, як форма, що вміщує і живить рослину, повторює функцію жіночого начала – давати початок, плекати, оберігати.

Симетрична структура композиції, її вертикальне спрямування, гармонія елементів – усе це створює візуальний образ упорядкованого світу, в якому кожна частина має своє місце. Таким чином, вазонка також постає як модель космічного

ладу, де є місце не лише людині, а й усім стихіям, законам природи та духовним цінностям.

У різних регіонах України вазонки зображали по-своєму, але сенс залишався сталим: це символ життя, плодючості, роду, жіночої сутності, духовної сили та гармонійного співіснування з природою. Його присутність у вишивці, кераміці, розписах чи писанках була не випадковою – це був своєрідний візуальний оберіг, кодований у народному мистецтві.

Отже, вазонка – це синтез космогонії, філософії життя, родинної пам'яті та мистецької форми, який дає можливість сучасному поколінню торкнутись глибин власного коріння.

Пісні, присвячені квітам, деревам і травам, здавна виражають красу української землі, внутрішню силу народу та незламну любов до батьківщини. Рослини стали не лише поетичним образом, а й невід'ємним елементом обрядової культури [14].

Їх оспівують у народних піснях, зображують у декоративному мистецтві, використовують у ритуалах, вишивають на сорочках, рушниках, викладають на килимах і ліжниках, а також застосовують як святкові прикраси в оселях, вшановуючи життєдайну енергію природи та національні традиції [23].

Рослинна орнаментика в традиційному одязі здавна акцентувала глибокий зв'язок людини з природою, її нерозривну єдність із землею. Такі мотиви не лише прикрашали, а й, згідно з віруваннями, наповнювали людину життєдайною енергією Матері–Землі, надаючи сили та захисту.

Серед найвідоміших рослинних символів України – калина, верба, дуб, тополя, вишня, хміль, барвінок, мак, лілея, троянда, чорнобривці, волошки, братчики та інші. Ці рослини з давніх–давен уособлюють жіночу вроду, моральну стійкість, силу духу, а також є виразом любові до рідного краю [23].

Вони живуть у піснях, вишивках, обрядах – як знакові образи національної ідентичності та природної гармонії, яка формувала світогляд українського народу.

Чітким було розмежування рослинної символіки стосовно чоловіка і жінки. Так, калина, верба тощо – назви рослин у жіночому роді – виступали символами дівчини або жінки. Листя на деревах, його квітів і плодів, гілок, коріння – все в народній уяві набувало символічного значення [23].

Волошки (васильки) – символ ніжної і тонкої душевної краси, праведності і святості, душевної чистоти, скромності і привітності. Вважається, що волошки мають значну магічну силу як оберіг від злих духів, лихої долі та всіляких напастей – витівок лукавого. Тому їх навіть вирощують при садибах, освячують на Маковея та Великого Спаса. Вінки з волошок, сплетені на Зелені свята, протягом року зберігають в домівці. Особливу силу мають волошки для молодих: пучком волошок кроплять наречених на весіллі; настоєм з волошок окроплюють галявини, де гуляють хлопці та дівчата Купальської ночі; таким же настоєм дівчата вмиваються – і їх краса стає недоступною злим чарам [23].

Мак у традиційній українській культурі є багатозначним символом. Він уособлює безмежність і множинність зоряного неба, структуру Всесвіту, а водночас – сон і забуття. Макова голівка символізує спокій і умиротворення, надаючи відчуття внутрішньої тиші.

Ця квітка також є уособленням краси та юності, але з акцентом на їхню тендітність і минуцність – про це свідчать пелюстки, які легко осипаються, щойно розцвіли.

Вінок із червоних маків – глибоко символічний образ дівочої чистоти й невинності, таких же ніжних і вразливих, як цвіт маку [23].

Крім естетичного значення, мак має й обрядово–магічну силу: його застосовували проти злих сил і відьом, як засіб від зурочення, для викликання дощу, а також для забезпечення доброго врожаю.

Таким чином, мак постає мостом між красою, духовною глибиною і захисною силою, займаючи важливе місце в народній символіці [23].

Мальва в українській традиції є символом глибокої любові до рідної землі, свого народу та пам'яті про батьківську домівку. Вона уособлює духовне коріння людини, її зв'язок із пращурами та відданість національній спадщині.

Натомість соняшник – це образ Сонця, джерела тепла, життєвої сили, добробуту та праці. Його символіка має ще й глибоко патріотичний сенс: як рослина завжди тягнеться до сонця, так і людина всім своїм єством – думками, словами й вчинками – звернена до своєї Батьківщини [23].

Так само як сонце для соняшника є єдиним і незамінним орієнтиром, Вітчизна для людини – найвища цінність, духовна опора і джерело натхнення.

Білі квіти, особливо лілії та маргаритки, символізують чистоту, невинність і простоту. Вони часто асоціюються з духовним очищенням і новими починаннями, а також з ідеєю невинності в людських стосунках.

Отже, квіти та рослинні мотиви – невід'ємна частина українського світогляду, яка не лише прикрашає побут і традиційний одяг, а й відображає глибину духовної спадщини народу. Вони виконують функцію оберегів, носіїв пам'яті, символів людської краси, любові, патріотизму, праці, родинності, вічного зв'язку з рідною землею.

Кожна рослина в українській традиції має особливе значення: мальва – це образ духовного коріння, відданості рідному краю, соняшник – уособлення праці, сили й любові до Батьківщини, мак – символ краси, сну, магічного захисту та пам'яті, верба – знак життєвої сили, неперервності життя, святості.

Калина, барвінок, троянда, чорнобривці – образи жіночої вроди, чистоти, родинного тепла та національної гідності.

Рослинна орнаментика вишиванок, рушників, килимів та інших декоративних виробів – це не лише естетика, а своєрідна мова поколінь, якою українці висловлювали свою любов, надію, віру і шану до землі та роду.

Через квіти народ передавав внутрішній стан душі, філософію буття, вірування й моральні цінності, тож рослинний символізм є фундаментальною складовою української ідентичності.

Невід'ємним символом початку життя на землі були й птахи на Світовому дереві. Про це в різних варіантах співалося в колядках та щедрівках.

«Синії птиці» здавна символізували небесний світ, адже у народних віруваннях саме на небі знаходився Рай (вирій). У текстах пісень птахи часто наділяються епітетом «сивий» або «сива», що має семантичний зв'язок із поняттям світла – зокрема сонячного, а отже й небесного [14].

У міфологічних уявленнях різних народів птах виступає як архетип божественної сутності, що втілює душу, висоти неба, небесні світила (Сонце, Місяць, веселку) та атмосферні явища (грим, вітер тощо). Найдавніше значення образу птаха пов'язане із початками космогонії – часом творення світу.

Згідно з фольклором, птахи приносили весну з вирію на своїх крилах, тим самим уособлюючи перемогу життя над смертю. У вербальному та візуальному фольклорі зустрічається велика типологія птахів – від фантастичних і міфічних (райські птахи, голуб із вогнем у дзьобі, жар–птиця) до реальних (жайворонок, соловей, сокіл, орел) [14].

Чарівні істоти, як–от крилаті коні чи змії, також наділяються пташиними ознаками. В результаті фольклорних перетворень, птахами часто стають і персонажі–люди: донька–пташка, мати–зозуля, чоловік–бусел тощо.

У вишитих рушниках птахи займають особливо важливе місце в народній символіці. Орнаментальні мотиви на кшталт «птахи на гнізді» стали невід'ємною частиною української орнаментики. Композиції з двох або трьох птахів, розміщених на верхньому ярусі рушника, можуть символізувати небесну родину [14].

У такому контексті птахи ототожнюються із небесними тілами та стихійними явищами – Сонцем і Громовиком, або Сонцем і Місяцем. Вони

створюють міфологічну модель космосу, де виступають посередниками між світом людей і богів.

Цей мотив яскраво простежується, зокрема, у колядці про сиву зозулю, що прилетіла до саду, де стоять три тереми: у першому – червоне сонце, у другому – ясний місяць, у третьому – дрібні зірки [14].

У цьому фрагменті ясний місяць уособлює господаря, сонце – господиню, а зірки – їхніх дітей, що створює символічну космогонічну структуру сім'ї.

Ймовірно, хижі птахи (сокіл, орел), які також трапляються у вишивці, мали захисну функцію – слугували оберегами й духовними провідниками [14].

У традиційних обрядах важливу роль відігравали архетипові образи птахів, кожен із яких мав символічне значення. Часто використовувались мотиви сокола, голуба і голубки, зозулі, ластівки, лебедя, качки та інших.

Зокрема, голуби були визнаними символами кохання, вірності та єднання пари – юнака й дівчини. У піснях, обрядах та візуальних мотивах голуб або голубка (голубиця) символізували любовне злиття та духовну спорідненість [14].

Окрему вагу має образ зозулі, що у фольклорному та обрядовому просторі набуває багатогранного змісту. Зозуля часто уособлює молоду дівчину, іноді – засватану наречену, яка вже має сидіти на «посаді».

Сива зозуленька символізує або заміжню жінку, або дівчину, що довго не виходила заміж.

У контексті календарних і родинних обрядів зозулі надавали віщувальну роль. А саме: у сезонних святах вона прогнозує погоду, у весільному обряді – віщує долю молодої, дає знак про її майбутнє життя, у родинному колі – вказує на час шлюбу [14].

Також зозуля виступає символом трагічної жіночої долі. У поховальному обряді мати–зозуля втілює горювання, самотність, біль втрати.

Символами дівчат або жінок–учасниць обрядових дійств у різних регіонах виступали й інші птахи: тетерук, перепілка, ластівка, галка, пава – кожен із них має локальне образне наповнення [14].

Лебідь і лебідка – це традиційні символи молодих, чистоти, ніжності та гармонії.

Качка в народних уявленнях уособлює не лише молоду жінку, а й материнство, зв'язок із родом.

Водночас сова, пугач, ворона й сич мали похмуре значення, їх сприймали як віщунів лиха, що передбачають негаразди, хвороби чи смерть.

Отже, образ птаха в українській культурі – надзвичайно багатий, багатошаровий і семантично глибокий. Птахи постають не лише декоративними елементами у вишивці чи піснях, а насамперед – носіями сакрального змісту, посередниками між світом людей і потойбіччям, символами долі, кохання, життя та смерті.

У обрядах, піснях і декоративному мистецтві голуб і голубка уособлюють любовну пару, вірність і ніжність, зозуля – жіночу долю, віщування та життєвий перехід, лебідь – молодість, красу і чистоту, а качка – родинність і материнство.

Поряд із цим птахи–хижаки (сокіл, орел) виконують захисну, оберегову функцію, а нічні птахи (сова, сич, пугач) – мають віщувальне, переважно негативне значення.

Через символіку птахів український народ передавав своє бачення світу, структурував космічну модель буття, відображав життєвий цикл людини – від народження до смерті. Птах у народному мистецтві – це не просто образ, а згусток культурної пам'яті, архетип, що формує емоційну й духовну складову української традиції.

На основі проведеного дослідження символіки та художньо-образного змісту, було розроблено ескіз декоративного панно, який представлено у додатку А.

Для виробу закладена ідея вільної та незалежної України. Її символізує квітка, прекрасна, квітуча, чиста та сповнена життям. Вона зараз переживає важкі часи, але громадяни як захищали, турбувались та любили її всім серцем і душею, так і продовжують це робити, докладаючи багато зусиль для того, щоб небо було мирним, а життя яскравим та щасливим. Птахи це символ громадян України, символ єдності, любові до країни та прагнення зробити її кращою. Також вони символізують свободу та єдність. Вазонк в данному панно символізує потребу в догляді та турботі. Це символ того, як важливо доглядати за тим, що важливе в нашому житті, щоб воно могло процвітати. Тобто, Україна потребує нашої турботи, любові, догляду, тому що вона є важливою для кожного Українця. Для кожного з нас вона є батьківщиною та затишним будинком в якому хочеться жити до кінця свого життя.

Отже, проведене дослідження засвідчило, що символіка є ключовим елементом української традиційної культури, зокрема в декоративно-ужитковому мистецтві. Кожен елемент – квітка, птах, дерево, вазонк – має глибоке змістове навантаження й виконує не лише естетичну, а й духовно-обрядову функцію.

Особливу увагу в символічній системі українського мистецтва займають рослинні та тваринні образи, що передають ідеї життя, родючості, надії, єдності, любові до Батьківщини та турботи про майбутнє. Їхня присутність у вишивці, килимах, панно, писанках – це візуальне втілення національної ідентичності та культурної пам'яті.

Отже, було розкрито ідею та обґрунтовано художньо-образний зміст теми декоративного панно «Квітка відродження» у вузликовій техніці. У межах теми було переосмислено й адаптовано символічні елементи до сучасного мистецького контексту, збережено їхню архетипічну глибину та поєднано з авторським задумом.

2.2 Характеристика матеріалів, інструментів та калькуляція витрат щодо виконаного панно «Квітка відродження» у вузликовій техніці

Під час виготовлення художнього твору у вузликовій техніці важливо застосувати якісні та екологічні матеріали.

На початку потрібно підібрати основу для макраме. Варіантів основи було три: дерев'яна палиця, металева планка та натуральна гілка. Були розглянуті всі переваги та недоліки цих матеріалів.

Металева планка мінімалістична та має сучасний вигляд, добре тримає важкі панно але її холодний блиск не пасував би до нашого панно через його «теплій» дизайн. Також недоліком металевої планки є те, що вона доволі важка.

Натуральна гілка має унікальну природну форму, яку неможливо повторити, але при цьому вона є нерівною та не симетричною, що ускладнювало би роботу.

В результаті було обрано дерев'яну палицю (див. рисунок 2.2.1), тому що вона має гладку поверхню з якою можна працювати. Також вона є легкою та надійною, тому що може витримувати великі панно. Варто зазначити, що дерев'яна палиця чудово підходить для акуратних та симетричних композицій, які складаються з натуральних відтінків.

Рисунок 2.2.1 – Приклад використаної дерев'яної палиці

Бавовняна пряжа є найпоширенішим матеріалом для макраме. Вона є м'якою, еласничною та міцною. Також завдяки бавовняній пряжі вузли добре тримаються. Її перевагами також є те, що вона є доступною різних товщинах, кольорах і скрутках (однотиткових, триниткових і скручених), стійка до ультрафіолету, високих і низьких температур, не усаджується після прання та прасування.

Конопляна нитка є натуральною, екологічною і дуже міцною. Вона має жостку текстуру, що підходить не для всіх виробів макраме. Також вона підходить для важких виробів, таких як кашпо, екор–декор чи зовнішні прикраси.

Джут також є натуральним і жорстким матеріалом. Він має теплий земляний колір і виразну волокнисту структуру. Його мінусом є те, що він є менш гнучким у роботі і для виконання роботи з його використанням потрібен досвід.

Шовкова пряжа є блискучою і м'якою на дотик. Використовується у тонкій ювелірній роботі.

Поліестерова пряжа є синтетичним матеріалом. Вона добре тримає форму і підходить для виробів, які часто використовуються або перуться.

Нейлонова пряжа також є синтетичним матеріалом, часто використовується для яскравих прикрас та аксесуарів. Має трохи слизьку структуру, тому потребує вправності майстра.

Дослідивши усі переваги та недоліки матеріалів було обрано кручений бавовняний шнур товщиною 4 мм (див. рисунок 2.2.2). Ця товщина є стандартною для виготовлення виробів у техніці макраме великих розмірів.

Бавовняна нитка виготовляється методом скручування кількох тонких волокон (пряжі) у товстішу нитку. Бавовняна нитка (шпагат) екологічно чистий матеріал, не має запаху та не виділяє хімічних речовин під час нагрівання, тому його широко застосовують у харчовій промисловості.

Рисунок 2.2.2 – Приклади використаних бавовняних ниток

Також в роботі були використані нитки муліне жовтого кольору (див. рисунок 2.2.3). Ними був вишитий контур квіток для виразності і яскравості цих елементів.

Рисунок 2.2.3 – Використані нитки муліне

Нитки муліне – це тонкі багатокольорові ниточки, виготовлені з бавовни. Вони мають матовий відтінок та ниткоподібну структуру, що дозволяє легко розплітати й заплітати їх у пасма. Муліне широко використовується для вишивання хрестиком, шиття, в'язання макраме, виготовлення браслетів та багатьох інших видів творчості.

З інструментів використовували ножиці та голку для вишивки.

Калькуляція витрат – це обчислення собівартості одиниці продукції, виконаних робіт та послуг, а також заготівельної собівартості матеріальних цінностей та засобів виробництва за елементами витрат. В межах виконання каліфікаційної роботи було оформлено таблицю (див. таблицю 2.2.4), де представлено результати калькуляції витрат.

Таблиця 2.2.4 – Калькуляція витрат щодо виконаного декоративного панно «Квітка відродження» у вузликовій техніці

№	Назва матеріалів	Вартість матеріалів, грн.	Витрата матеріалів, шт.	Вартість, грн.
1	2	4	5	6
1	Дерев'яна палиця	160	1	160
2	Бавовняні нитки білі	480	2	960
3	Бавовняні нитки сині	200	2	400
4	Бавовняні нитки жовті	200	2	400
5	Нитки муліне	80	4	320
			Всього	2080

На виготовлення декоративного панно «Квітка відродження» у вузликовій техніці витрачено 2080 грн.

Отже, було досліджено матеріали та інструменти і схарактеризовано їх, виконано калькуляцію витрат на виготовлення декоративного панно «Квітка відродження» у вузликовій техніці.

2.3 Технологічна послідовність виготовлення декоративного панно «Квітка відродження» у вузликівій техніці

Для виготовлення панно «Квітка відродження» першим кроком був ескізний пошук. Перед тим як робити ескіз визначились з ідеєю майбутнього панно. Після цього було зроблено ескіз, який чудово передавав ідею майбутнього панно «Квітка відродження» (див. додаток Б, рисунок Б.5).

Коли перший етап був завершений перейшли до вибору матеріалів. Макраме пропонує широкий вибір шнурів і ниток, кожен з яких має свої особливості, що робить його придатним для різних стилів і проєктів. Правильний вибір матеріалу напряду впливає на вигляд, функціональність і довговічність виробу. Нижче наведені основні типи пряжі для макраме та їх застосування.

Наступним обрали основу на якій повинні були закріплюватись нитки за допомогою вузла «голова жайворонка».

Коли з вибором основи було закінчено почали обмірковувати як зробити квіти виразніше. Було прийнято рішення використовувати нитки муліне для того щоб зробити контур квіток.

Наступним етапом після обрання матеріалів було обчислення довжини основних шнурів та визначення їх кількості.

Після проведення ескізних пошуків, вибору матеріалів та розрахунків розпочали роботу над панно «Квітка відродження». Закріпили основу, тобто дерев'яну палицю та горизонтальній поверхні. Підготували достатньо простору для роботи та забезпечили хороше освітлення.

Для кріплення ниток на основу використовували вузол «голівка жайворонка» (див. рисунок 2.3.1) для рівномірного розміщення ниток.

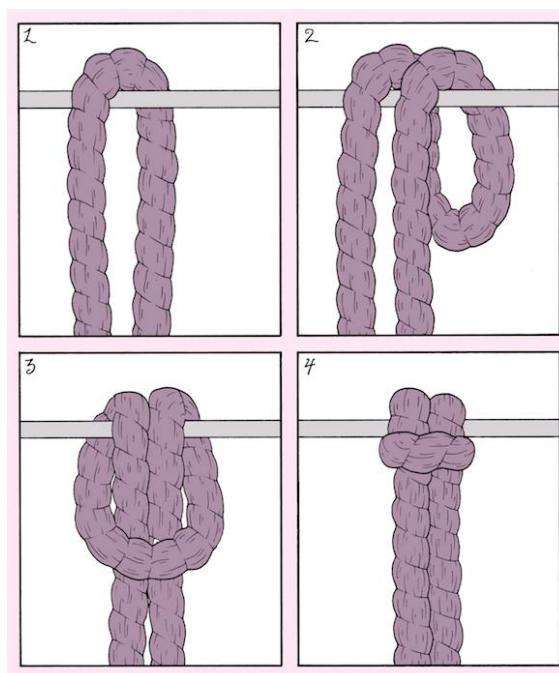

Рисунок 2.3.1 – Вузол «голівка жайворонка»

Для зав'язування цього вузла потрібно тримати один кінець мотузки в кожній руці, перехрестити правий робочий кінець, а потім під лівим стоячим кінцем. Це виглядає як початок зав'язування шнурків. Потім виконуємо ті ж самі дії але у зворотньому напрямку, тобто, перехрещуємо лівий робочий кінець, а потім під правим стоячим кінцем. Тягнемо і виходить вузол «голова жайворонка» [24].

Також вирівняли всі нитки за довжиною та ще раз перевірили їхнє рівномірне розташування одної від одної (див. рисунок 2.3.2).

Рисунок 2.3.2 – Етап виконання роботи

Також для плетіння панно «Квітка відродження» використовували «піксельний» вузол (див. рисунок. 2.3.3). Ця назва є неофіційною, тому його також можна назвати «плоский вузол».

Рисунок 2.3.3 – «Піксельний» вузол

В роботі також використовувався репсовий вузол (див. рисунок 2.3.4). Репсовий вузол – це кілька однакових зав'язок, що щільно прилягають одна до

одної. Існує багато різновидів таких вузлів. Ряди з репсових вузлів називаються брідами [25].

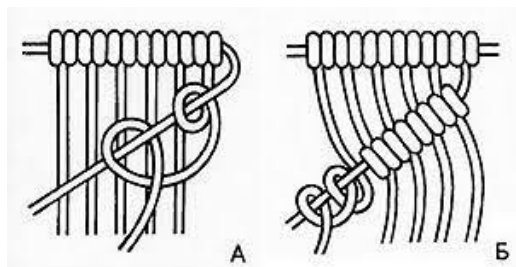

Рисунок 2.3.4 – Репсовий вузол

Зазвичай його використовують для позначення контурів, створення прямих та кривих ліній та для формування щільного фону або заповнення площин. Перевагою цього вузла є те, що його можна комбінувати з іншими вузлами.

Після виконання основних вузлів (див. рисунок 2.3.5) перейшли до формування нижнього краю панно. Було вирішено зробити китички, одної довжини, білого та синього кольорів та розпушити їх для гармонійного вигляду (див. рисунок 2.3.6).

Рисунок 2.3.5 – Етап виконання панно

Рисунок 2.3.6 – Етап виконання панно

Коли основна робота була зроблена обрізали непотрібні нитки на виворотній стороні панно та зафіксували кінці нитки які знаходились по лівій та правій стороні для більш естетичного та професійного вигляду.

Останнім етапом була підготовка до підвішування декоративного панно. Прикріпили нитку білого кольору та середньої довжини.

Виконану декоративну композицію «Квітка відродження» у вузликівій техніці представлено у додатку В. Розміри готової роботи.

Отже, було обгрунтовано етапи виконання декоративного панно «Квітка відродження» у вузликівій техніці та вузли, які використовувались для його створення.

2.4 Композиційна характеристика та естетична оцінка виконаного панно «Квітка відродження» у вузликовій техніці

Панно «Квітка відродження» виконане за принципом дзеркальної симетрії, що традиційно використовується у народному мистецтві для створення гармонійної, врівноваженої структури.

У композиції простежується закон традиції. мотиви композиції базуються на народному мистецтві – стилізоване дерево життя, симетрія, рослинні орнаменти, пара птахів – характерні для української вишивки, витинанки, килимів. Композиція продовжує українську образну традицію.

Також реалізований закон цілісності. Уся композиція побудована по центральній вертикальній осі, яка умовно ділить зображення на дві рівнозначні половини – ліву та праву. Такий принцип побудови символізує впорядкованість, стабільність і рівновагу між матеріальним та духовним світом, між людиною і природою.

У нижній частині композиції – вазон (схематична посудина), який символізує основу життя, джерело енергії та родючості. Із нього виростає центральна квітка, що уособлює життя, безперервність, відродження. Вазон містить декоративні елементи у вигляді двох симетричних круглих знаків, що нагадують очі – вони можуть інтерпретуватися як образ бачення, мудрості або оберігу.

Використаний закон тектоніки. У панно чітко прочитується вертикальна структурна вісь, яка візуально «тримає» усю композицію. Нижній елемент (вазон) утворює стійку базу, а верх – розгалужену та врівноважену кроно-подібну систему, що створює враження стійкості та гармонії.

Головним акцентом композиції є центральна квітка з п'ятьма пелюстками розміщена у верхній частині зображення. Вона зображена у жовтих відтінках і

має світлий контур, що підсилює її виразність та надає їй об'ємності та візуальної ваги. Такий прийом створює враження світіння або священного сяйва, що підкреслює особливу значущість квітки у загальній композиції. П'ять пелюсток – символ п'яти природних стихій (вогонь, вода, земля, повітря, дух), п'яти частин світу або напрямів та життєвого циклу (народження, розвиток, розквіт, занепад, оновлення). Ця квітка розташована вгорі, ніби сяє – це ідея духовного просвітлення, оновлення, метафоричного «розквіту» людини чи нації. Її розташування у вершині композиції символізує вершину еволюції, мету, ідеал.

Навколо квітки розміщені декоративні завитки й елементи, що нагадують рослинні пагони, листя, квіткові гілки. Вони заповнюють простір і створюють ефект дерева життя, розгалуженого й життєдайного. Також врівноважують центральну вісь, створюють плавну, статичну симетрію.

Вазон у композиції – не просто декоративна основа, а архетипічний образ лона, основи життя, енергії творення. У фольклорі подібний елемент часто втілює жінку як життєдайну силу, або землю, з якої народжується все живе.

Орнаментальні елементи, що розростаються від вазона – це стилізоване дерево життя, з гілками, листям, завитками, які символізують ріст, розвиток, зв'язок поколінь, безперервність часу. Вазон у нижній частині є візуальною опорою всієї композиції.

У нижній частині композиції розміщено двох птахів, дзеркально орієнтованих, стилізованих у жовтому кольорі. Вони мають витягнуті форми, характерні для традиційних мотивів української вишивки.

Птахи – сакральні охоронці, символи душі, провісники майбутнього, символи любові, злагоди, миру. У парі вони можуть уособлювати єдність, родину, духовну опору. Їхня присутність поруч із вазоном говорить про оберігання коренів, традиції та відродження.

У символіці української народної орнаментики птахи часто виступають як посланці небес, душі предків, символи свободи, щастя, добробуту й гармонії.

Присутність птахів підсилює вертикальну вісь композиції, замикаючи її внизу.

У найнижчій частині композиції – стилізовані китиці, що виглядають як гілочки. Вони гармонійно замикають композицію, додаючи їй завершеності та декоративної насиченості. У символічному сенсі це може бути коріння, що з'єднує дерево–квітку з землею (або минулим). Композиційно вони "утримують" вазон і квітку, надаючи візуального балансу.

Композиція – статична, побудована за принципом дзеркальної симетрії, що уособлює стійкість, впорядкованість, гармонію. Динаміка відсутня, що відповідає сакральній природі символів та філософії циклічності.

Вона виконана в двох основних кольорах – синьому та жовтому, що мають не лише декоративну, але й глибоку символічну функцію. Це поєднання є знаковим для української ідентичності:

Синій – це колір неба, води, спокою, мудрості, безкінечності й духовності.

Жовтий – колір сонця, тепла, світла, життєдайної енергії, урожаю та радості.

Поєднання цих кольорів є естетично контрастним, але гармонійним. Вони не зливаються, а чітко розмежовують форми й створюють динамічну рівновагу.

Особливу роль відіграє контурність зображення: світліші лінії обрамляють основні елементи, надаючи їм рельєфності та об'єму. Це створює ефект вишивки хрестиком або мозаїчного орнаменту, наближаючи панно до текстильних традицій української культури. Лінії ламані, піксельні, що підкреслює поєднання традиційної форми з сучасною стилізацією.

Панно «Квітка відродження» справляє враження сильної, духовно наповненої композиції, що передає ідеї відродження, оновлення, безперервності життя, єдності поколінь (через образи предків – птахів), зв'язку з рідною землею й національною традицією.

Композиція вражає своєю цілісною формою, ритмічністю, балансом між деталізацією і цілісною картиною. Також в композиції присутній сильний духовний та національний посил.

Панно водночас є декоративним елементом, знаковою культурною метафорою, а саме, відродження, сили, та ідентичності. Також можна сказати, що панно є засобом збереження національної пам'яті та ідентичності.

Його можна сприймати не лише як декоративний виріб, але як знаковий культурний об'єкт, що несе глибокий сенс. Воно доречно у просторах, де цінується українська автентика, етнічна гідність і символізм.

Панно «Квітка відродження» – глибоко символічний твір, який через прості засоби орнаментального мистецтва розповідає про вічні цінності: життя, духовність, родючість, традицію, надію та світло.

Завдяки гармонійній композиції, осмисленій символіці та вишуканій стилізації, панно несе не лише естетичне, а й ідейне, культурне та духовне навантаження.

Також було розроблено постер декоративного панно «Квітка відродження» у вузликівій техніці, який презентовано у додатку Г.

Отже, було проведено детальний аналіз композиційної структури декоративного панно «Квітка відродження», виконаного у вузликівій техніці. Розглянуто розміщення основних елементів, їхню символіку, кольорове рішення та стилістичні особливості. З'ясовано, що панно побудоване за принципом дзеркальної симетрії, що надає йому врівноваженості, гармонії та логічної завершеності.

У декоративному панно «Квітка відродження» акцентовано увагу на духовному та національному змісті образів: квітка символізує відродження та розвиток, птахи – охоронців, душі предків і символ єдності, а вазонки – основу

життя та потребу в турботі. Композиція насичена традиційними етнічними мотивами, стилізованими відповідно до сучасної естетики, що підкреслює її зв'язок із національною культурою.

Таким чином, виконане декоративне панно та підготовлений постер демонструють глибоке розуміння символіки, художнього задуму та професійне втілення декоративного твору, який може бути не лише предметом інтер'єрного оздоблення, а й знаковим елементом української культурної спадщини.

ВИСНОВКИ

Декоративно-прикладне мистецтво – це вид мистецтва, що орієнтоване на створення естетично оформлених виробів, які водночас мають практичне призначення. Воно охоплює художнє оформлення та оздоблення побутових речей – меблів, текстилю, знарядь праці, одягу, посуду та інших предметів повсякденного вжитку.

На основі проведеного аналізу в межах кваліфікаційної роботи було сформульовано наступні висновки.

Досліджено історію розвитку макраме та встановлено, що макраме має тисячолітнє коріння, яке бере початок із найдавніших цивілізацій Близького Сходу, де вузли використовувались не лише з утилітарною метою, а й як елемент декору. Згодом техніка поширилася Європою завдяки мореплавцям і отримала новий імпульс у ХХІ столітті як естетична, медитативна та екологічно дружня форма декоративно-прикладного мистецтва. Це мистецтво відзначається поєднанням простоти, виразності та символічної насиченості, а також широким спектром можливостей для самовираження.

Також, охарактеризовано художньо-технологічні особливості виконання творів у вузликівій техніці. Техніка макраме базується на комбінації базових вузлів (жаворонковий, прямий, репсовий, спіральний), які за допомогою ритмічного плетіння формують декоративну поверхню з рельєфом, фактурністю та гнучкою формою. Художня виразність досягається через симетрію, динаміку, фактурну контрастність і чіткість ліній, а також підбором матеріалів, кольору й масштабу. Цей вид техніки дає змогу створювати не лише функціональні речі, а й високохудожні твори декоративного призначення.

Обґрунтовано ідею та художньо-образний зміст теми декоративного панно «Квітка відродження» у вузликівій техніці. Обраний образ – квітка як символ

оновлення, відродження, нескінченності життя – має глибокий національно-культурний підтекст. Центральна квітка, стилізована у вузликовій техніці, уособлює не лише красу природи, а й духовне відродження нації, поєднання минулого й майбутнього. Композиційно вона вписується в канонічну структуру «дерева життя» з візуальним символізмом птахів–охоронців і вазона як джерела життєвої сили.

Підібрано та охарактеризовано матеріали, які найкраще підходять для виготовлення панно та виконана калькуляція витрат. Також описано технологічну послідовність виконання декоративного панно «Квітка відродження» у вузликовій техніці та виготовлено його.

А також охарактеризовано композиційні особливості виконаного декоративного панно «Квітка відродження» у вузликовій техніці, надано йому естетичну оцінку та виготовлено постер. Панно має центровану вертикальну композицію, побудовану на принципі симетрії. Візуальний центр – квітка – домінує за формою та кольором, акцентуючи увагу глядача. Птахи по обидва боки та декоративний вазон знизу підсилюють архетипічний образ Дерева життя. Завдяки контрасту кольорів, різним технікам плетіння й живому ритму вузлів, твір отримав естетичну завершеність, символічну глибину й сучасну художню мову. Зокрема, особливості ескізного пошуку та композиційної побудови висвітлено на постері, проєкт якого презентовано у додатку Г.

Таким чином, під час виконання кваліфікаційної роботи було досліджено витоки та художньо-технологічні особливості вузликової техніці макраме, а також втілено творчу ідею, засновану на національній символіці та сучасному підході до декоративного мистецтва. Декоративне панно «Квітка відродження» у вузликовій техніці стало матеріалізованим образом духовного зв'язку поколінь, прикладом того, як архаїчна техніка може звучати актуально, глибоко та виразно в сучасному культурному контексті.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ

- 1 Дьомінова А., Самборська О. Застосування техніки макраме у сучасному інтер'єрі / А. Дьомінова, О. Самборська // Дизайн та мистецтво в контексті соціокультурного розвитку: матеріали X Міжнародної науково-практичної конференції, 09–11 жовтня 2024 р. / за ред. Білик А. А. – Одеса: Олді+, 2024. – С. 76–78.
- 2 Енциклопедія сучасної України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-60829> (дата звернення: 04.06.2025).
- 3 Die Geschichte von Makramee: Eine Reise durch Kulturen und Zeiten. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://surl.lu/gmhkhf> (дата звернення: 04.06.2025).
- 4 Geschichte des Makramee. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://creolla-diy.de/geschichte-des-makramees/> (дата звернення: 04.06.2025).
- 5 The Art of Knots and Macramé. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://surl.li/mmkqrb> (дата звернення: 04.06.2025).
- 6 The History of Macramé: From Arabic Weavers to Coachella Fashion. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://surli.cc/kjvshd> (дата звернення: 02.06.2025).
- 7 Все про макраме: історія та основні схеми [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.tk-furniture.com.ua/vse-pro-makrame-istoriya-ta-osnovni-shemi/>(дата звернення: 02.06.2025).
- 8 The Fascinating History of Macrame [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://surl.li/jycasi> (дата звернення: 04.06.2025).
- 9 The History of Macramé: From Arabic Weavers to Coachella Fashion. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://surl.li/bwmghr> (дата звернення: 02.06.2025).

10 КрестоМанія. Макраме, плетіння. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://krestomania.net/makrame-pletinna> (дата звернення: 02.01.2025).

11 Методоб'єднання керівників гуртків Підвисоцького НВО. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://metodgurtkanvo.blogspot.com/p/blog-page_66.html (дата звернення: 04.05.2025).

12 Історія техніки Макраме. З чого все починалося. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.macramedecor.shop/istorija-tehniki-makrame-z-chogo-vse-pochinalosja.html> (дата звернення: 02.01.2025).

13 Петухова Т. А., Савчук О. П., Козак В. І. Методичні рекомендації до виконання творчих проєктів з обробки текстилю при виготовленні виробів ужиткового призначення для здобувачів вищої освіти за першим (бакалаврським) рівнем зі спеціальностей 015 Професійна освіта (Дизайн) та 014 Середня освіта (Трудове навчання та технології); Одеса : Університет Ушинського, 2023. 69 с. (дата звернення: 10 лютого 2025) (дата звернення: 04.05.2025).

14 Обереги українського народу [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://nibu.kyiv.ua/exhibitions/580/> (дата звернення: 04.06.2025).

15 Ancient Earth Designs. History of the Art of Macrame' [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://ancientearthhealing.com/history-of-macrame/> (дата звернення: 15.05.2025).

16 Херсонська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Олеся Гончара. «А для нагадування вузлика зав'язу». [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://lib.kherson.ua/a-dlya-nagaduvannya-vuzlika-zavyazhu.htm> (дата звернення: 15.06.2025).

17 Дерево Життя – сакральний символ українського народу. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://spadok.org.ua/narodni-symvoly/derevo-zhyttya-sakralnyy-symvol-ukrayinskogo-narodu> (дата звернення: 04.05.2025).

18 Картина з бурштину Дерево життя (Густав Клімт). [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://ukryantar.com/uk/kartiny-iz-yantarya/derevo-zhizni-gustav-klimt> (дата звернення: 02.01 2025).

19 Дерево життя як основа композиції рушникової вишивки середнього подніпров'я [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://surl.li/wmqtaaz/> (дата звернення: 04.06.2025).

20 Сварга потал рідної мови. Дерево життя як елемент символізму в культурі України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://surl.li/jorxqt> (дата звернення: 04.06 2025).

21 Вінницький обласний центр народної творчості. «Дерево життя» від Марини Верхової. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://www.vocnt.org.ua/statti/rozpis_verhova_marina (дата звернення: 04.06.2025).

22 Дерево Життя. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://ua.izzi.digital/DOS/327469/358968.html> (дата звернення: 04.06.2025).

23 Народна символіка [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://pavlivka-vin.dytsadok.org.ua/narodna-simvolika-18-20-07-15-10-2017/> (дата звернення: 04.06.2025).

24 Як зробити простий вузол макраме? [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://mix.mak.v.ua/ukraincyam/yak-zrobiti-prostiy-vuzol-makrame.html> (дата звернення: 04.06.2025).

25 Рукоділля на будь-який смак. Макраме – чарівні вузлики. З чого почати? [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://rukodillja.blogspot.com/2012/11/Makrame-se.html> (дата звернення: 04.06.2025).

ДОДАТОК А
(довідковий)

ІСТОРІЯ МАКРАМЕ

Рисунок А.1 – Фрагмент асирійського настінного рельєфу із зображенням фігур в одязі з бахромою

Рисунок А.2 – Молодіжний рух, символом якого стало макраме

ДОДАТОК Б

(обов'язковий)

ЕСКІЗНИЙ ПОШУК

Рисунок Б.1 – Перший варіант ескізу

Рисунок Б.2 – Другий варіант ескізу

Рисунок Б.3 – Третій варіант ескізу

Рисунок Б.4 – Остаточний варіант ескізу

Рисунок Б.5 – Ескіз панно «Квітка відродження»

ДОДАТОК В

(обов'язковий)

ВИКОНАНЕ ДЕКОРАТИВНЕ ПАННО «КВІТКА ВІДРОДЖЕННЯ» У ВУЗЛИКОВІЙ ТЕХНІЦІ

ДОДАТОК Г

(обов'язковий)

ПРОЄКТ ПОСТЕРА

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРСЬКОГО РІВНЯ

ДЕКОРАТИВНЕ ПАННО «КВІТКА ВІДРОДЖЕННЯ» У ВУЗЛИКОВІЙ ТЕХНІЦІ

ДЖЕРЕЛА НАТХНЕННЯ

ПОШУК ТВОРЧОЇ ІДЕЇ

ФОТО ГОТОВОЇ РОБОТИ

ВИЗУАЛІЗАЦІЯ

ПРОЦЕС ВИКОНАННЯ

ЗДЕБУВАЧ:
СТ.ГР.ДМ-21-1 АНАСТАСІЯ ДЬОМНОВА
ОП «ОБРАЗОВОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО,
ДЕКОРАТИВНЕ МИСТЕЦТВО»

КЕРІВНИК:
ОЛЕНА САМБОРСЬКА
КАНДИДАТ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК, ДОЦЕНТ
КАФЕДРИ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ
ОСВІТИ І ДЕКОРАТИВНОГО МИСТЕЦТВА

АНОТАЦІЯ:
КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА ВИКОНАНА З УРАХУВАННЯМ ХУДОЖНЬО-КОМПОЗИЦІЙНИХ ТА ТЕХНОЛОГІЧНО-МАТЕРІАЛІЗНАВЧИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ВУЗЛИКОВОЇ ТЕХНІКИ. В ОСНОВУ КОМПОЗИЦІЇ ПОКЛАДЕНА ІДЕЯ ВІЛЬНОЇ ТА НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ. НАША КРАТНА ЗАРАЗ ПЕРЕЖИВАЄ ВАЖКІ ЧАСИ, АЛЕ ГРОМАДЯНИ ЯК ЗАХИЩАЛИ, ТУРБУВАЛИСЬ ТА ЛЮБИЛИ ЇЇ ВСІМ СЕРЦЕМ І ДУШЕЮ, ТАК І ПРОДОВЖУЮТЬ ЦЕ РОБИТИ, ДОКЛАДАЮЧИ БАГАТО ЗУСИЛЬ ДЛЯ ТОГО, ЩОБ НЕБО БУЛО МИРНИМ, А ЖИТТЯ ЯСКРАВИМ ТА ЩАСЛИВИМ.